

Moskovics Iván

Ez a kép akkor készült, amikor hazajöttem Dachauból. Még látszik rajtam, hogy mennyire sovány vagyok. A felvétel Unghosszúmezőn készült, 1945 nyarán. A háború alatt együtt voltam az apámmal. Mindketten megjártunk az ungvári gettó után több koncentrációs táborban is. Voltunk Auschwitzban, Erlenbuschban, Dachauban, a haláltáborban. Ott elválasztottak minket egymástól az apámmal -- az öregeket és a fiatalokat külön sorba állították. A lágerben nem adtak enni, a legyengült emberek százával haltak meg. Minden reggel annyi hulla volt, hogy ezeken a hullákon keresztül jártunk! Már nem figyeltünk erre, minden érzés kihalt belőlünk. A frontról semmiféle híreink nem volt. De amikor azt láttuk, hogy sok német lágeröltözékbe, a halottak ruhájába öltözik

át, elgondolkoztunk, hogy vajon miért öltöznek át. És beköszöntött az a nap, amikor őrség nélkül maradtunk. A lágerban egyetlen német sem volt. Mi, az összes fogoly egy helyen verődtünk össze, nem értettük, hogy mi történt. Aztán azt láttuk, hogy a láger felett repülőgépek köröznek. Azt hittük, hogy bombázni fognak minket, és az egész lágert megsemmisítik. Nem vettük észre rögtön, hogy a repülőgépek szárnyán nem német horogkereszt, hanem vörös csillag van [A München közelében lévő dachau koncentrációs tábor az amerikai hadsereg csapatai szabadították föl, valószínű, hogy a fölötté köröző repülőgépek is amerikaiak voltak, nem szovjetek. -- A szerk.]. A repülőgépekről valami tárgyak kezdtek el potyogni. Azt gondoltuk, hogy eljött az utolsó óránk. De ezek a tárgyak földet érve nem robbantak föl. Valaki odament megnézni őket, és fölkiáltott, hogy élelmet dobtak le nekünk. A csomagokban kenyér, vaj, csokoládé volt. Az éhes, legyengült emberek az ételre vetették magukat, és elkezdték habzsolni. Engem valaki elhúzott az ételtől, azt mondta, hogy túl sokáig éheztünk ahhoz, hogy most sokat együnk. De sokan vég nélkül ettek. A felszabadulás után nem tudtam semmit a családtagjaim sorsáról. Nem láttam édesapámat sem, biztos voltam benne, hogy meghalt. Úgy döntöttem, hogy elindulok hazafelé. Az utat nem tudtam, arra mentem, amerre a többiek mentek. Egy faluban leültem az utcán egy padra, hogy egy kicsit megpihenjek, és meghallottam, hogy valaki a nevemen szólít. Fölnéztem, és megláttam édesapámat! Mindketten nagyon boldogok voltunk. Onnan már együtt mentünk tovább. Nagyon reménykedtünk, hogy a családunk többi tagja is túlélte. Nem emlékszem, mennyi időbe telt a hazaút, de végül hazaértünk Unghosszúmezőre. Májer bátyám és Klára nővérem akkorra már otthon volt. Hamarabb szabadultak fel, mint mi. A családból más nem tért vissza. Tőlük tudtuk meg, hogy édesanyánk és a fiatalabbik nővérem, Olga Auschwitzban halt meg. És ott halt meg Jékef nagyapa és édesanyám lánytestvérei is. Édesanyám bátyja, Ignác is Auschwitzban halt meg. Ő nagyon erős férfi volt, a faluban nem is akadt több olyan, mint ő. Ignác a legnehezebb munkát is kibírta volna, képes lett volna túlélni a lágert. De amikor a németek a krematóriumba vitték a kisfiát, a nagybátyám is vele ment a krematóriumba, nem akarta egyedül hagyni a gyereket. Mindketten ott haltak meg.